

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

Roda de premsa

Resum

El sistema universitari públic català 2000-2005: una perspectiva des de l'avaluació d'AQU Catalunya

Barcelona, 12 de juny de 2007

Sumari

Introducció	5
Apartat A	6
Oferta, demanda i matrícula	6
Professorat.....	8
Volum de graduats, progrés i durada dels estudis i abandonament	9
Apartat B	10
Consideracions d'AQU Catalunya des de l'experiència de l'avaluació de titulacions	10
Annex.....	12
Taula 1. Composició població activa segons el nivell educatiu.....	12
Taula 2. Demanda en 1a opció d'estudis universitaris	12
Taula 3. Distribució de graduats per nivells d'ingressos anuals.....	12
Taula 4. Oferta de titulacions.....	13
Taula 5. Oferta, demanda i matrícula	13
Taula 6. Volum de graduats.....	14
Taula 7. Professorat	15
Taula 8. Abandonament cohort 2001-2002	16
Taula 9. Situació cohort 2001-2002 al final de l'any acadèmic 2004-2005	16

Introducció

Després de prop d'onze anys de funcionament en contacte permanent amb el món universitari català, de 290 avaluacions de titulacions i de dos estudis d'inserció laboral dels graduats catalans, AQU Catalunya disposa de l'experiència acumulada suficient per presentar, en aquest informe, una visió panoràmica i profunda dels punts forts, els punts febles i les tendències que han presidit l'evolució del sistema universitari català durant els darrers anys. Aquesta visió vol ser objectiva i fuig de judicis de valor que corresponen a la ciutadania i sobretot als responsables del conjunt del sistema o de les diferents unitats que l'integren.

Partint de les dades del sistema d'informació interuniversitari Uneix, del Comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, l'informe ofereix l'evolució durant el quinquenni 2000-2005 d'una sèrie d'indicadors associats a la funció docent de la universitat (apartat A); prenent com a font documental els informes d'AQU Catalunya d'avaluació dels ensenyaments durant el mateix període, es presenta una anàlisi global d'aquells punts més associats al desenvolupament de l'ensenyament-aprenentatge (apartat B).

El període analitzat presenta una **tendència a la baixa en les dades d'oferta, demanda i matrícula** en el global del sistema universitari català, influenciada principalment per factors demogràfics. En general, la demanda supera l'oferta, tot i que a les àrees d'Humanitats i Ciències Experimentals l'oferta de places supera a la demanda. En aquest quinquenni **l'abandonament dels estudis es manté en el 30%**, mentre que **la seva durada es considera elevada** en relació amb el temps teòricament previst per finalitzar-los.

Apartat A

Oferta, demanda i matrícula

L'oferta, la demanda i la matrícula estan dominades per l'àrea de Ciències Socials, seguida de lluny per l'àrea Tècnica. Humanitats, Ciències de la Salut i Ciències Experimentals, en canvi, representen un terç del sistema en aquests tres indicadors.

La distribució de l'oferta segueix la distribució de la demanda: les àrees més sol·licitades són les de més oferta, i viceversa. El sistema universitari respon, per tant, a les demandes dels estudiants. Una altra cosa és si aquesta demanda té lloc sobre la base de criteris racionals o de visions estereotipades de les diferents titulacions. **Cal remarcar el cas de Ciències de la Salut, on es produeix un desajust pel que fa a l'excés de demanda.**

Hi ha una baixada forta de la demanda i de la matrícula per a Humanitats i Ciències Experimentals. **La repercussió és més forta a Ciències Experimentals, on la disminució de l'oferta de places ha estat menor.**

Les dues úniques àrees que estan en disposició de créixer, d'acord amb les tendències de demanda, i que s'han mantingut estables en el quinquenni **són Ciències de la Salut i, seguida de lluny, Ciències Socials.**

La disminució d'oferta, demanda i matrícula es pot enfocar de maneres diferents:

- Com una oportunitat per **oferir millors condicions a causa de la caiguda d'estudiants de nou ingrés.**
- Com una dada negativa per als recursos humans del país que cal pal·liar mitjançant un **increment de la demanda augmentant el nombre de beques i enfortint les vies d'accés no convencionals:** estudiants més grans de 25 anys, estudiants procedents de cicles formatius i captant estudiants estrangers o immigrants.
- Considerar que la disminució de la demanda i el manteniment de l'oferta ens condueix cap a un sistema que sembla sobredimensionat, que caldria afrontar mitjançant la **disminució i la redistribució de l'oferta de places.**

La demanda d'estudis universitaris no només respon a necessitats objectives i interessos personals, sinó que l'oferta, la ubicació i el nombre de places tenen també la seva influència en la generació de la pròpia demanda. A continuació s'indiquen dues polítiques proactives per afrontar els reptes esmentats:

- Un **replantejament del sistema actual d'orientació a secundària.**
- Una **política de beques suficient que possibiliti l'accés i la mobilitat dels estudiants.**

Quadre resum per àrees

Humanitats	L'oferta de places és del 12% i ha disminuït el 28% durant el quinquenni. La demanda és del 9% i ha disminuït el 17%. La relació demanda/oferta és del 92%, més ajustada que fa cinc anys, quan era del 79%. Les mesures de reducció de l'oferta estan ajustant la D/O. La matrícula és de l'11% i ha disminuït el 15%. Al principi del quinquenni la matrícula total no cobria l'oferta, però en el darrer curs sí.
Ciències Socials	L'oferta és del 44% i ha disminuït el 5%. La demanda és del 48% i ha disminuït el 5%. La relació demanda/oferta continua estable: més demanda que oferta (el 131%). Encara seria viable incrementar l'oferta. La matrícula en primera opció representa el 47% i s'ha incrementat el 2%, malgrat la reducció de l'oferta de places i la disminució del 5% de la demanda. La matrícula total supera l'oferta en tot el període analitzat.
Ciències Experimentals	Representa el 10% de l'oferta de places i ha disminuït el 10%, però lluny del 28% d'Humanitats. La demanda és del 7% i ha disminuït el 22%. En la relació demanda/oferta, l'oferta és superior (el 86%), un desajust que és més gran que a l'inici del quinquenni, on la relació era propera a 100 (el 92%). Les mesures de reducció de l'oferta no han estat suficients. Convé al país una reducció més gran de places en aquesta àrea? La matrícula en primera opció és del 8% i ha disminuït el 12%. És l'única àrea on la matrícula total no cobreix les places: l'indicador M/O presenta una evolució negativa durant el quinquenni.
Ciències de la Salut	L'oferta és del 8% i s'ha incrementat el 4% (l'única àrea que ho ha fet, juntament amb l'àrea Tècnica). La demanda és del 12%, per sobre d'Humanitats i Ciències Experimentals, que tenen més oferta. La relació demanda/oferta és del 180, el desajust més gran pel que fa a l'excés de demanda, tot i que una mica menor que la del curs 2000-2001 (195). És, clarament, l'àrea amb més potencial de creixement. La matrícula és del 9% i s'ha mantingut pràcticament igual. La matrícula total és similar a l'oferta existent, la qual cosa, pel que sembla, indica que pràcticament no hi ha trasllats.
Tècnica	L'oferta representa el 26% del sistema i s'ha incrementat el 4%, com en el cas de Ciències de la Salut. La demanda és del 24% i ha disminuït l'11%. La relació D/O és del 110%, mentre que la del curs 2000-2001 era del 128%. La creació de noves places, juntament amb una certa disminució de la demanda, fa que sembli que l'àrea ha arribat al límit del seu creixement. La matrícula representa el 25% i ha disminuït el 4%.

Professorat

Malgrat la reducció en el nombre global d'estudiants en el mateix període, **s'observa un increment significatiu de professors en totes les categories**, amb una clara consolidació de les figures de CU (catedràtic d'universitat) i TU (titular d'universitat), que són els nivells més alts de l'escala de professorat.

S'ha de valorar positivament l'increment en més de 1.500 professors al llarg del període, ja que és una oportunitat per millorar les opcions de docència. La disminució de TEU (titular d'escola universitària) correspon a un procés de desaparició lenta com a conseqüència dels processos d'integració del mateix professorat dels ensenyaments de diplomatures i enginyeries tècniques.

Ara bé, hi ha tres fets que mereixen una consideració especial:

- L'estructura d'edat de les plantilles del professorat

Com a conseqüència lògica de l'etapa expansiva de les dècades dels anys setanta i els anys vuitanta, **la piràmide d'edat en les figures de catedràtic i titular de les universitats més antigues presenta un envelliment clar**. Ateses les característiques del procés de formació d'un professor universitari i les exigències de qualitat que es demanen per al compliment dels estàndards internacionals, **sembla necessària una política específica de professorat al llarg dels propers anys**.

- Els nous escenaris on es desenvolupa la formació universitària

La societat de la informació ha revolucionat les exigències del perfil competencial de la dimensió docent. Caldrà fer una reflexió prospectiva sobre la tipologia del personal docent del futur.

- La dotació econòmica

Amb caràcter complementari als processos de selecció interna, seria **important incrementar la dotació econòmica per aprofundir en la política d'obertura internacional i facilitar, d'aquesta manera, la captació de capital humà** (científics, docents i professionals) format en institucions de prestigi reconegut.

Volum de graduats, progrés i durada dels estudis i abandonament

Es palesa un descens del volum de graduats. Considerant la disminució de la matrícula, i si no s'inverteixen les tendències actuals, aquest nombre podria continuar disminuint, **la qual cosa pot comportar una reducció de la mà d'obra més qualificada, com també del potencial sociocultural del nostre país.**

Amb els indicadors actuals sobre el progrés dels estudis, es fa difícil diagnosticar la situació real sobre l'eficiència del sistema.

En la durada dels estudis influeixen factors com ara les notes d'accés de l'estudiant d'entrada, la situació laboral durant els estudis i, fins i tot, factors associats a la programació dels estudis (PFC). Aquesta es considera elevada en relació amb el temps teòricament previst per finalitzar-los a causa, entre altres, dels motius següents:

- **Densitat més gran de continguts** (nombre més gran de crèdits).
- **Per a les enginyeries, exigència de presentar, una vegada ja superat el currículum, el projecte final de carrera (PFC)**, cosa que dilata el moment de la graduació, juntament amb el fet que les empreses no considerin necessari el PFC a l'hora de contractar enginyers.
- Més dificultat dels estudis.
- **Perfil d'estudiants poc adequat o dedicació insuficient.**
- Diversos factors socials, laborals i personals que actuen sobre la **planificació individual de l'estudiant en la seva trajectòria a la universitat.**
- I, per què no, **la mateixa inadequació del plantejament docent.**

En general, **l'abandonament a Catalunya és del voltant del 30%** en el cas de les persones que un cop iniciats els estudis abandonen el sistema universitari, i la tendència sembla que va a la baixa. Els qui canvien de centre representen aproximadament el 40% del total d'abandonaments; per tant, la majoria d'abandonaments amb reingrés es deu més a un reajustament de les expectatives dels estudiants que no pas a un lapse de temps que s'han agafat en els estudis. Els abandonaments sense reingrés representen el 60% del total. Per tant, **la taxa d'abandonament sense reingrés del sistema universitari català és gairebé del 20% en la majoria d'àmbits per cohort.**

Apartat B

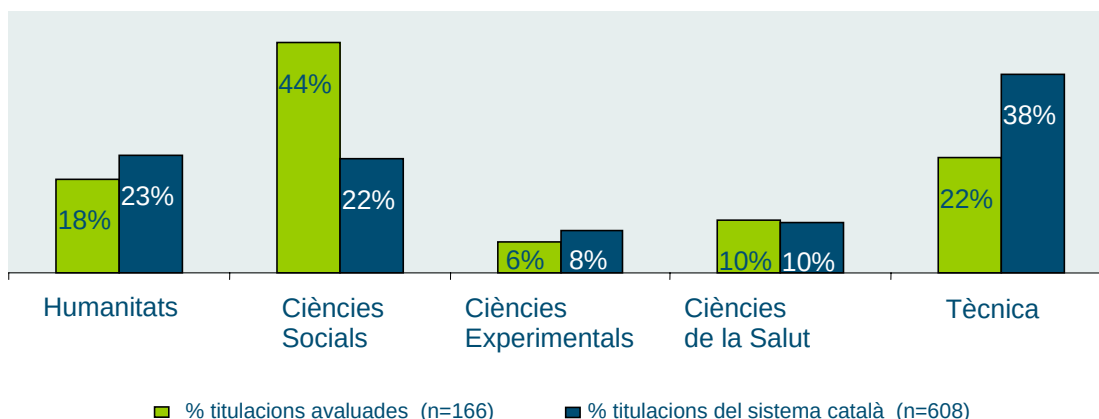
Consideracions d'AQU Catalunya des de l'experiència de l'avaluació de titulacions

De les 290 titulacions avaluades per AQU Catalunya en els seus deu anys d'activitat, més de la meitat han estat durant el període 2000-2005. Si bé el pes més important de les avaluacions el van constituir les titulacions oficials impartides per universitats públiques catalanes, també cal prendre en consideració la Universitat de Vic i, en menor grau, la Universitat Oberta de Catalunya i la Universitat Ramon Llull.

El 44% de les titulacions avaluades pertanyen a l'àrea de Ciències Socials, seguida per l'àrea Tècnica amb just la meitat (el 22%), l'àrea d'Humanitats (el 18%), la de Ciències de la Salut (el 10%) i, finalment, l'àrea de Ciències Experimentals (el 6%).

D'altra banda, les dades del percentatge del total de titulacions ofertes a Catalunya posen de manifest un equilibri entre tots dos percentatges, malgrat que en el conjunt de les Ciències Socials el percentatge d'avaluats és el doble que el percentatge relatiu d'oferta. A l'àrea Tècnica s'esdevé just el cas contrari.

Percentatge de distribució de les titulacions avaluades a Catalunya (200-2005)

La preocupació de les titulacions avaluades per emprendre accions orientades a millorar les deficiències detectades es posa de manifest en les propostes de millora:

Amb relació al programa de formació:

- **Explicar documentalment el perfil de formació dels estudis amb l'ajuda de representants de la societat civil** lligats a la titulació, i vetllar perquè s'apliqui.

- Dissenyar **assignatures o pràctiques** al final de la carrera **que facilitin la connexió amb el mercat laboral**.
- **Detallar els plans d'estudis, els objectius i els criteris d'avaluació** de les assignatures en el pla docent.
- **Coordinar més bé el treball de tots els departaments amb relació a la titulació** (pla d'estudis, criteris d'avaluació, etc.) de manera periòdica.

Amb relació al desenvolupament de l'ensenyament:

- Identificar els diferents perfils d'estudiant i **diversificar i especialitzar els itineraris acadèmics** (amb la possibilitat d'obtenir dobles mencions) per tal d'adaptar-s'hi.
- **Fomentar més la participació dels alumnes a classe i la seva autonomia en el treball diari**, i avaluar-los de manera continuada amb projectes, treballs o pràctiques més que no pas només amb exàmens.
- Modificar i coordinar els **horaris de les assignatures** i les **convocatòries d'exàmens** de manera **que s'adaptin a les necessitats dels alumnes**.
- Millorar les infraestructures de la facultat (aulari, laboratoris, ordinadors, etc.).
- Organitzar més racionalment la biblioteca (horaris, fons, etc.).
- **Estendre les tutories**, fomentar la vinculació dels professors a aquestes tutories i aprofitar per fer un seguiment més proper de l'alumne per tal d'evitar l'absentisme i l'abandonament.
- Organitzar activitats com ara cicles de conferències i seminaris on els alumnes puguin participar i **millorar els seus lligams entre el coneixement teòric i el pràctic**.
- **Repensar el tipus de formació que ha de rebre el professorat** i donar-hi suport per millorar la innovació docent.
- **Ampliar la informació relacionada amb els intercanvis** que els estudiants tenen al seu abast.
- **Crear un servei propi d'inserció laboral**, si no n'hi ha, sempre que sigui possible, o emprar més sovint el que hi hagi a escala de tota la universitat.
- Incrementar el contacte amb empreses i col·legis professionals per tal de **fer un seguiment de la inserció laboral dels titulats**.

Annex

Taula 1. Composició població activa segons el nivell educatiu

	Amb educació obligatòria	Amb educació secundària no obligatòria	Amb educació superior
Catalunya	45,8	21,9	32,2
OECD	30	42	25
UE-19	29	45	22

Font: OECD, Eurostat i INE

Taula 2. Demanda en 1a opció d'estudis universitaris

	2000-01		2004-05	
Àrea	Nº	%	Nº	%
Humanitats	3.910	10,2	3.246	9,3
C. Socials	17.576	46,1	16.648	47,9
C. Experimentals	3.058	8,0	2.379	6,8
C. Salut	4.391	11,5	4.206	12,2
Tècnica	9.240	24,2	8.250	23,8
Total	38.175	100,0	34.719	100,0

Font: Comissionat per a Universitats i Recerca

Taula 3. Distribució de graduats per nivells d'ingressos anuals

Àrea i tipus d'estudis	< 9 mil €	9-15 mil €	15-18 mil €	18-30 mil €	> 30 mil €
LI. Humanitats	19,2	28,7	32,9	17,0	2,3
LI. Socials	10,2	14,2	32,6	35,2	7,7
D. Socials	10,8	21,9	40,7	24,1	2,5
LI. Experimentals	10,8	19,1	34,6	31,1	4,5
D. Experimentals	9,9	12,7	39,4	28,2	9,9
LI. Salut	4,6	9,1	25,2	41,9	19,3
D. Salut	10,2	24,6	39,7	23,2	2,3
Eng. Arq. superior	1,5	3,7	12,9	49,0	32,9
Eng. Arq. tècnic	4,1	6,6	24,2	47,7	17,4

Font: AQU Catalunya

Taula 4. Oferta de titulacions

	2000-2001	2004-2005	Δ
Humanitats	57	67	18%
Ciències Socials	94	111	18%
Ciències Experimentals	23	26	13%
Ciències de la Salut	20	22	10%
Tècnica	98	101	3%
Total	292	327	12%

Oferta de titulacions de les universitats públiques, títols homologats en centres integrats

Font: Comissionat per a Universitats i Recerca

Taula 5. Oferta, demanda i matrícula

	Humanitats			Ciències Socials			Ciències Experimentals		
	2000-2001	2004-2005	Δ	2000-2001	2004-2005	Δ	2000-2001	2004-2005	Δ
Oferta	4.931	3.541	-28,2%	13.380	12.748	-4,7%	3.076	2.753	-10,5%
Demanda	3.910	3.246	-17,0%	17.576	16.648	-5,3%	3.058	2.379	-22,2%
Matrícula	3.249	2.770	-14,7%	11.777	11.975	1,7%	2.420	2.132	-11,9%
Demanda/oferta	79%	92%		131%	131%		99%	86%	
Matrícula/oferta	66%	78%		88%	94%		79%	77%	
	Ciències de la Salut			Tècnica			Total		
	2000-2001	2004-2005	Δ	2000-2001	2004-2005	Δ	2000-2001	2004-2005	Δ
Oferta	2.255	2.337	3,6%	7.216	7.478	3,6%	30.858	28.857	-6,5%
Demanda	4.391	4.206	-4,2%	9.240	8.250	-10,7%	38.175	34.729	-9,0%
Matrícula	2.165	2.157	-0,4%	6.689	6.449	-3,6%	26.300	25.483	-3,1%
Demanda/oferta	195%	180%		128%	110%		124%	120%	
Matrícula/oferta	96%	92%		93%	86%		85%	88%	

Oferta: oferta de places que fa la titulació. Aquesta oferta recull també el nombre de places corresponents al districte únic.

Demanda: nombre de sol·licituds per accedir a una titulació a Catalunya, en primera opció, considerant totes les vies d'accés.

Matrícula: nombre de sol·licituds formulades en primera opció, considerant centre i estudi, que han estat admeses i han formalitzat la matrícula.

Font: Comissionat per a Universitats i Recerca

Taula 6. Volum de graduats

	2000-2001	2004-2005	Total quinquenni	Δ
Humanitats	2.974	2.602	14.432	-12,5%
% / columna	13%	12%	13%	
Ciències Socials	10.309	9.783	51.071	-5,1%
% / columna	44%	45%	45%	
Ciències Experimentals	1.877	1.710	9.096	-8,9%
% / columna	8%	8%	8%	
Ciències de la Salut	2.301	2.138	10.821	-7,1%
% / columna	10%	10%	10%	
Tècnica	5.894	5.329	27.372	-9,6%
% / columna	25%	25%	24%	
Total	23.355	21.562	112.792	-7,7%

Titulats: nombre d'estudiants que s'han titulat fins a l'últim curs acadèmic considerat. A l'efecte docent, es consideren estudiants titulats els qui han superat el 100% dels crèdits necessaris per obtenir el títol, independentment que l'hagin sol·licitat.

Font: Comissionat per a Universitats i Recerca

Taula 7. Professorat

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Δ 2001-2005
Funcionari							
CU	1.194	1.224	1.286	1.433	1.434	1.407	20,1%
% / columna	10,3	9,9	10,0	11,0	10,9	10,3	
TU	3.633	3.820	3.974	4.020	3.990	3.864	9,8%
% / columna	31,4	30,9	30,8	30,8	30,4	28,2	
CEU	236	245	277	283	280	274	18,6%
% / columna	2,0	2,0	2,2	2,2	2,1	2,0	
TEU	1.621	1.556	1.591	1.504	1.449	1.412	-10,6%
% / columna	14,0	12,6	12,4	11,5	11,0	10,3	
Contractat							
Catedràtic					1	4	
% / columna					0	0	
Agregat					51	163	
% / columna					0,4	1,2	
Col·laborador				88	123	364	
% / columna				0,7	0,9	2,6	
Lector				53	230	438	
% / columna				0,4	1,8	3,2	
Associat	4.900	5.505	5.754	5.689	5.572	5.587	13,7%
% / columna							
Assoc. Dr.	1.245	1.448	1.439	1.387	1.393		11,9%
% / columna	10,7	11,7	11,2	10,6	10,6		
Assoc. no Dr.	3.655	4.057	4.315	4.302	4.179		14,3%
% / columna	31,6	32,9	33,5	32,9	31,8		
Total	11.584	12.350	12.882	13.070	13.129	13.509	

CU: catedràtic d'universitat. **TU:** titular d'universitat.

CEU: catedràtic d'escola universitària. **TEU:** professor titular d'escola universitària.

Font: Comissionat per a Universitats i Recerca

Taula 8. Abandonament cohort 2001-2002

	Abandonament	Abandonament amb reingrés al mateix centre i estudi	Abandonament amb reingrés en un altre centre i estudi	Abandonament sense reingrés
Humanitats	1.431	14 (1%)	432 (30%)	985 (69%)
% / columna	17%	24%	13%	19%
Ciències Socials	3.443	23 (1%)	1.207 (35%)	2.213 (64%)
% / columna	40%	40%	36%	43%
Ciències experimentals	748	2 (0,3%)	343 (46%)	403 (54%)
% / columna	9%	3%	10%	8%
Ciències de la Salut	266	1 (0,4%)	79 (30%)	186 (70%)
% / columna	3%	2%	2%	4%
Tècnica	2.643	18 (1%)	1.252 (47%)	1.373 (52%)
% / columna	31%	31%	38%	27%
Total	8.531	58 (1%)	3.313 (39%)	5.160 (60%)

Abandonament: nombre d'estudiants de la cohort considerada que han deixat els seus estudis de manera definitiva durant dos cursos acadèmics.

Abandonament amb reingrés al mateix centre i estudi: nombre d'alumnes que reingressen al mateix centre i estudi, transcorregut un mínim de dos anys des de l'última matrícula en aquell centre i estudi.

Abandonament amb reingrés en un altre centre i estudi: nombre d'alumnes que reingressen al sistema universitari públic de Catalunya en un centre i estudi diferents del que van abandonar. El reingrés es calcula per a qualsevol curs a partir del curs de l'abandonament.

Abandonament sense reingrés: nombre d'estudiants de la cohort considerada que han deixat els seus estudis al sistema universitari públic català de manera definitiva fins a l'últim curs acadèmic considerat.

Font: Comissionat per a Universitats i Recerca

Taula 9. Situació cohort 2001-2002 al final de l'any acadèmic 2004-2005

Llicenciatura	Eng. Industrial	Psicologia	Fil. Hispànica	Biologia	Dret
Matriculats 1r curs 2001-02	835	1.167	341	834	1.746
Llicenciats 2005	6,9%	10,3%	12,6%	5,4%	13,6%
Abandonaments	32,2%	21,3%	33,7%	23,2%	30,0%
< 60% crèdits aprovats	39,9%	19,5%	23,7%	31,9%	32,2%

Font: Comissionat per a Universitats i Recerca